

Нищун С. І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – д.п.н., проф. Гнізділова О. А.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті проаналізовано особливості виховання дошкільників різної статі. Висвітлено умови, за яких відбувається формування статево-рольових позицій хлопчиків і дівчаток. З'ясовано основні форми роботи з дітьми дошкільного віку щодо гендерного виховання особистості, правильного розуміння ролі чоловіка і жінки.

***Ключові слова:** гендерне виховання, діти дошкільного віку, роль хлопчиків, роль дівчаток, орієнтація на партнерство, заклади дошкільної освіти.*

Постановка проблеми. У педагогічній науці складною є тема виховання дошкільників різної статі. У багатьох дослідженнях акцентується увага на тому, що хлопчики та дівчатка по-різному ставляться до виконання різноманітних доручень, до занять, відвідування гуртків, підготовки до школи тощо. Дівчатка можуть краще розуміти те, що хлопчики сприймають дуже повільно, більш чутливі до різних стилів спілкування вихователя, мають відмінні особливості поведінки, і навпаки.

На жаль, у недалекому минулому наша дошкільна освіта не враховувала особливостей протилежних статей, орієнтуючись на якусь усереднену безстатеву особистість. Вважалося, що вимоги до хлопчиків і дівчаток, до їхньої діяльності і поведінки мають бути однакові. Нині ж ми дедалі глибше замислюємося над тим, чому діти такі різні, несхожі за своїми рисами, уподобаннями та діями і як батькам і педагогам будувати свої стосунки з ними, як виховувати і навчати.

Дошкільний вік найбільш сприятливий для гендерного виховання особистості і він не повинен залишитися поза увагою педагогічної спільноти.

Аналіз останніх досліджень. Акцент на реалізацію гендерного виховання робили у своїх працях Т. Говорун, С. Вихор, О. Кікінежді, В. Кравець, Л. Татарнікова, Н. Чухим, А. Шевченко, Л. Штильова та інші дослідники. Однак, незважаючи на популярність гендерних досліджень в психології, філософії, соціології та педагогіці, існує

проблема висвітлення питань гендерного виховання дітей дошкільного віку у родинях та закладах дошкільної освіти.

Метою статті є розкриття педагогічних умов та особливостей гендерного виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Гендерне виховання визначають як вплив на психічний і фізичний розвиток хлопчика і дівчинки з метою оптимізувати їхню діяльність, пов'язану зі стосунками представників різних статей, із формуванням статево-рольової позиції [3].

Мета гендерного виховання закладена у Базовому компоненті дошкільної освіти та у чинних загально-дидактичних програмах, орієнтованих передусім на андрогінність виховання, що означає: кожна дитина, незалежно від статі, має право радісно, щасливо, повноцінно пізнавати, досліджувати навколишній світ [1]. Гендерна демократія можлива за умови належного виховання хлопчиків і дівчаток, їхньої орієнтації на партнерство та взаємозамінність у виконанні сімейних та соціальних ролей.

Якщо здійснити невеликий історичний екскурс, побачимо, що 50-30 років тому на дитину як на особистість уваги не звертали. Програма дошкільного виховання передбачала, що діти повинні любити Батьківщину, працювати та поважати дорослих. Вихованці ходили у ЗДО шість днів на тиждень, тому вплив вихователів на них був досить суттєвим. Існувало п'ять основних напрямів дошкільного виховання: фізичне, розумове, моральне, трудове й естетичне. Традиційну модель родини і стосунків подавали дітям як єдиноможливу. Хоча в СРСР пропагувалася загальна рівноцінна праця чоловіків і жінок, у низці професій рівності не дотримувалися [3]. Сучасна ситуація вимагає від дівчинки прояву не тільки традиційно жіночих якостей (м'якості, жіночності, турботи про оточуючих), а й рішучості, ініціативності, вміння відстоювати свої інтереси та досягати результату. У хлопчиках не можна виховувати лише чоловічі якості, оскільки дійсність вимагатиме від них терпимості, чуйності, вміння прийти на допомогу.

Сьогодні головні завдання гендерного виховання – формувати у дітях якості мужності та жіночності та готувати їх до виконання у майбутньому відповідних статево-рольових позицій, виховувати культуру взаємовідносин між хлопчиками та дівчатками. Однакове виховання хлопчиків і дівчаток призводить до того, що у подальшому чимало молодих людей, одружуючись, не здатні побудувати нормальні сімейні стосунки. Дошкільний вік, як зазначено вище, найбільш сенситивний для засвоєння статево-рольових відносин. У цей час формується уявлення особистості про себе, про своє «Я».

Варто зазначити, що сьогодні пропагуються сумнівні цінності деяких країн Заходу, які пропонують не традиційну модель «мама-тато-діти», а різні її трансформації – «тато-тато-дитина» або «мама-мама-дитина». Безперечно, такі сімейні моделі мають право на існування. Однак, на наше глибоке переконання, батькам і вихователям слід познайомити дітей дошкільного віку спочатку з традиційною моделлю сім'ї, а коли психіка дитини сформується остаточно, можливо вкрай обережне знайомство з іншими сімейними моделями. Це робити слід дуже делікатно, тому прерогативу у цьому питанні слід віддати самим батькам.

У закладах дошкільної освіти основними формами роботи щодо гендерного виховання дітей є:

- організовані заняття – групові та індивідуальні;
- етичні бесіди;
- проблемні ситуації;
- ігри;
- прогулянки, екскурсії;
- театралізовані розваги;
- самостійна діяльність дітей [4].

Проведення таких форм роботи сприяє усвідомленню своєї статевої належності, формує у дошкільників прагнення наслідувати стереотипи поведінки жінки чи чоловіка, виховує позитивне ставлення до себе та культуру взаємин між хлопчиками і дівчатками.

Важливу роль у формуванні правильного розуміння ролі чоловіка і ролі жінки у суспільстві відіграє народна педагогіка. Ознайомлення дітей у закладах дошкільної освіти з національними традиціями, в яких закладено великий духовний потенціал, дає можливість відкрити їм цікавий світ народної педагогіки.

На нашу думку, усвідомлення гендерної належності особливо формується під час проведення занять з образотворчої діяльності. Малювання, ліплення та аплікація сприяють статевій самоідентифікації дитини. Так, наприклад, коли вихователь дає завдання дошкільникам намалювати сніговика, вони можуть самостійно визначити його стать і домалювати необхідні атрибути одягу.

Значний вплив для формування статево-рольових позицій дошкільників має відвідування ними хореографічних гуртків, особливо народного спрямування. Перш за все, репетиційна форма у хлопчиків і дівчаток, звичайно, має свої відмінності. Вивчення народних танцювальних рухів відбувається окремо. Якщо керівник колективу – жінка, то часто для роботи з хлопчиками вона запрошує вчителя-чоловіка з інших хореографічних об'єднань. Велике виховне

значення мають виступи дошкільників на сцені. Діти дуже люблять одягати народні костюми, які розкривають елементи історичної, соціальної, національної, індивідуальної характерності тих чи інших героїв танцю і водночас яскраво підкреслюють особливості дівчаток і хлопчиків [2, с. 121]

Висновки і перспективи подальших досліджень. Одним з найважливіших напрямів, що задає орієнтири у подальшому житті особистості, є гендерне виховання дітей дошкільного віку. Саме у цей період закладаються механізми статево-рольової поведінки, виникають перші відносини, формуються ознаки наслідування. Розвиток основ мужності та жіночності також починається у дошкільному віці, коли відбувається первинна статева ідентифікація. Тому дуже важливою є злагоджена взаємодія батьків і вихователів, які повинні створити необхідні педагогічні умови для формування моральних цінностей хлопчиків і дівчаток, що стане основою їхнього майбутнього сімейного життя.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. 2021. URL.: <https://nus.org.ua/news/zatverdily-novyj-bazovyj-komponent-doshkilnoyi-osvity-dokument/> (дата звернення: 27.10.2021).
2. Мартиненко О. В. Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом : навч. посіб. / О. В. Мартиненко. – Донецьк : Ландон XXI, 2017. – 231 с.
3. Михайлова Г. «Мама красива, а тато працює»: як слід змінити гендерне виховання дошкільнят. URL.: https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminist_utoria (дата звернення: 01.10.2021).
4. Особливості гендерного виховання дошкільників різного віку. Консультація для батьків. URL.: <https://sites.google.com/view/dnz3kazka> (дата звернення: 01.10.2021).

УДК 373.2.015.31:794.088.6

Пилипенко Н. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – к.п.н., ас. О. Г. Вільхова

ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ТА МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР

У статті розкрито особливості формування фізичних та моральних якостей дошкільників засобами українських народних ігор. З'ясовано сутність основних дефініцій означеної проблеми, виявлено специфіку оздоровчого впливу народних ігор на дітей дошкільного віку